

Disposició final setena. Desplegament reglamentari

1. El Govern ha de desenvolupar per la via reglamentària les previsions contingudes a l'article 7, relatives a la Comissió Nacional de la Infància i l'Adolescència, en el termini màxim de sis mesos a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta Llei.

2. El Govern ha de desenvolupar reglamentàriament les disposicions restants d'aquesta Llei en el termini màxim d'un any a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta Llei.

Disposició final vuitena. Reglamentació en l'àmbit del lleure

El Govern ha d'aprovar un reglament que desenvolupi la matèria del lleure en el termini màxim d'un any a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta Llei.

Disposició final novena. Aprovació del Pla nacional de la infància i l'adolescència

El Govern ha d'aprovar el primer Pla nacional de la infància i l'adolescència a què fa referència l'article 8 en el termini màxim de dos anys a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta Llei.

Disposició final desena. Creació d'un equipament públic per evitar la victimització secundària

L'equipament públic per evitar la victimització secundària dels infants i els adolescents a què es refereix l'article 75 d'aquesta Llei s'ha de posar en funcionament com a programa pilot en el termini màxim d'un any a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta Llei.

Disposició final onzena. Creació i posada en funcionament del centre residencial de protecció intensiva

El centre residencial de protecció intensiva a què fan referència els articles 114 i següents d'aquesta Llei s'ha de crear i posar en funcionament com a programa pilot en el termini màxim d'un any a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta Llei.

Disposició final dotzena. Publicació de textos consolidats

S'encomana al Govern que, en el termini màxim de sis mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, publiqui al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* el text consolidat de la Llei qualificada d'educació, del 3 de setembre de 1993; la Llei qualificada d'associacions, del 29 de desembre del 2000; la Llei 17/2008, del 3 d'octubre, de la seguretat social; la Llei 90/2010, del 16 de desembre, del voluntariat d'Andorra; la Llei 30/2014, de 27 de novembre, qualificada de protecció civil als drets a la intimitat,

a l'honor i a la pròpia imatge, i la Llei 20/2017, del 27 d'octubre, de drets i deures dels usuaris i dels professionals del sistema sanitari i sobre la història clínica, que incloguin les modificacions introduïdes fins a l'actualitat en aquestes sis lleis.

Disposició final tretzena. Entrada en vigor de la Llei

Aquesta Llei entrarà en vigor l'endemà de ser publicada al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Edicte

La Sindicatura, en reunió tinguda el dia 25 d'octubre del 2018, ha examinat el document que li ha tramès el M. I. Sr. Cap de Govern, registrat en data 22 d'octubre del 2018, sota el títol **Projecte de llei qualificada de la responsabilitat penal de les persones menors d'edat** i, exercint les competències que li atribueix el Reglament del Consell General en els articles que es citaran, ha acordat:

1. D'acord amb l'article 18.1.d), admetre a tràmit aquest escrit, sota la qualificació de Projecte de llei qualificada, i procedir a la seva tramitació com a tal.

2. D'acord amb l'article 92.2, ordenar la seva publicació i obrir un període de quinze dies per a la presentació d'esmenes. Aquest termini finalitza el dia 16 de novembre del 2018, a les 17.30h.

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 25 d'octubre del 2018

Vicenç Mateu Zamora
Síndic General

Projecte de llei qualificada de la responsabilitat penal de les persones menors d'edat

Exposició de motius

El 22 d'abril de 1999, el Consell General va aprovar la Llei qualificada de la jurisdicció de menors, atès que fins llavors el Principat d'Andorra no disposava d'una norma legal que regulés un procediment propi ni unes mesures específiques destinades a les persones menors d'edat que havien comès una infracció penal. En efecte, calia adequar la legislació interna a les disposicions de la Constitució, i també a les obligacions que dimanen de la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de l'infant, del 20 de novembre de 1989, que el nostre país va ratificar el 2 de gener de 1996, especialment l'article 40 de la Convenció esmentada.

Així, s'establia per primera vegada que la responsabilitat penal només era exigible a les persones menors d'edat a partir de dotze anys, i esdevenia possible aplicar la Llei qualificada de la jurisdicció de menors a les persones d'entre setze i divuit anys, malgrat que la majoria d'edat penal s'assolia a partir de setze anys. No obstant això, la majoria d'edat penal es va elevar a partir de divuit anys posteriorment, en virtut de la Llei 9/2005, del 21 de febrer, qualificada del Codi penal.

La Llei qualificada de la jurisdicció de menors va crear també la Secció de Menors de la Batllia, a la qual atribueix la competència per jutjar, sigui en composició unipersonal, sigui en composició col·legiada, els fets penals comesos per les persones menors d'edat, i estableix un catàleg de mesures disciplinàries i educatives ampli i flexible, que atén l'interès del menor d'edat infractor de la llei penal i la seva reinserció social. A més, preveu una sèrie de mecanismes processals que permeten evitar el judici penal i cercar solucions reparatòries i reeducatives, o que fan possible suspendre o substituir l'execució de les mesures adoptades si les circumstàncies personals, socials i familiars del menor d'edat ho aconsellen.

La Llei qualificada de la jurisdicció de menors ha estat modificada diverses vegades des que es va aprovar. En primer lloc, tal com s'ha dit, mitjançant la Llei 9/2005. I després, en virtut de la Llei 87/2010, del 18 de novembre, per ampliar l'abast del dret a la defensa i l'assistència tècnica lletrades a les persones menors d'edat detingudes; de la Llei 17/2014, del 24 de juliol, i de la Llei 40/2014, de l'11 de desembre, per adequar el contingut de la Llei qualificada de la jurisdicció de menors a la creació de la nova Àrea de Justícia Juvenil i Mesures Penals Alternatives del ministeri encarregat de la justícia, i de la Llei 28/2014, del 24 de juliol, per adaptar la Llei qualificada de la jurisdicció de menors al nou repartiment competencial en matèria penal, que va eliminar la Secció Penal de la Batllia i va convertir el Tribunal de Corts en l'òrgan jutjador de primera instància amb caràcter general.

Durant els gairebé vint anys de vigència, la Llei qualificada de la jurisdicció de menors ha estat un instrument normatiu útil que ha aconseguit en molts casos la finalitat per a la qual es va promoure, és a dir, fer possible que les persones menors d'edat que cometen infraccions penals siguin investigades i jutjades amb unes garanties reforçades, i, d'altra banda, fomentar que no tornin a delinquir i, si escau, que es puguin reinserir a la societat. Ara bé, més enllà dels canvis puntuals que s'han anat fent entretant, calia actualitzar el contingut de moltes de les disposicions de la Llei vigent, i ampliar-ne l'abast, per atendre la nova realitat social del Principat d'Andorra, en especial la dels menors d'edat.

És per aquest motiu que es promou una nova Llei qualificada de la responsabilitat penal de les persones menors d'edat que, si bé reprèn moltes disposicions de la Llei vigent, incorpora no obstant això canvis substancials i necessaris, i, alhora, regula qüestions que fins ara no disposaven d'empara normativa. En aquest sentit, cal destacar, d'una banda, que es trasllada la competència per jutjar les infraccions penals comeses per menors d'edat al Tribunal de Corts en composició unipersonal o col·legiada, segons el cas. En efecte, com s'ha dit abans, aquest Tribunal ha esdevingut l'únic òrgan jutjador de primera instància en matèria penal, i, per tant, els magistrats que hi són adscrits són els que tenen uns coneixements i una capacitació més grans en aquest àmbit, raó per la qual també ofereixen més garanties als menors d'edat que són jutjats penalment. I, d'altra banda, es preveu per primera vegada que els menors d'edat puguin ser jutjats pel batlle mitjançant el procediment de l'ordenança penal, en els mateixos termes que ho poden ser les persones majors d'edat d'acord amb la Llei qualificada del Codi de procediment penal. D'aquesta manera esdevé possible que, quan sigui aconsellable, els processos es puguin resoldre amb una celeritat més gran i amb una pena menys important per al menor d'edat condemnat, la qual cosa pot evitar-ne l'estigmatització innecessària. A més, cal tenir en compte que per la via de disposició final la Llei estableix l'obligatorietat que els batlles i magistrats que jutgen els menors d'edat, però també les altres persones que intervenen en els processos penals que els afecten, facin formacions inicials i continuades específiques.

Aquest reforçament dels drets i les garanties de les persones menors d'edat contra les quals se segueix un procés penal es materialitza també en la nova regulació del dret a la intimitat, a la informació o a la defensa d'aquestes persones durant la tramitació del procés, i en la creació de la figura del representant *ad hoc*. En el mateix sentit, es limita l'aplicació de la mesura cautelar d'internament a supòsits concrets i a les persones que han complert catorze anys, la qual cosa també s'esdevé per a les mesures disciplinàries d'internament en règim tancat i en règim semiobert. A més, es regulen per primer cop els recursos d'audiència i revisió, el règim d'internament propi dels menors d'edat i el règim disciplinari específic aplicable a aquestes persones quan estan internades, tot plegat des d'una perspectiva més garantista i protectora.

Ara bé, com a corol·lari de la millora dels drets i les garanties de les persones menors d'edat, també s'introdueixen a la Llei modificacions normatives que permeten ser més incisius en els casos delictius més greus i, en conseqüència, que aquestes persones

que els cometen no reiterin actuacions delictives. Així, per exemple, esdevé possible allargar el termini de la detenció preventiva o de la mesura cautelar d'internament provisional en supòsits molt taxats i amb unes limitacions concretes i precises; s'amplia l'abast de la mesura disciplinària d'internament en règim tancat en el cas que es cometi un delictes major, i s'afegeix la mesura complementària de la prohibició d'atansar-se a la víctima o entrar-hi en contacte, o de circular o romandre en una població, indret o radi.

Finalment, aquesta Llei incideix molt més que no ho fa la norma vigent en la vessant educativa i ressocialitzadora de les persones menors d'edat. Per aquest motiu s'amplia el catàleg de les mesures cautelars, on s'inclou per exemple la justificació de l'assistència a un centre educatiu o de formació o l'acreditació d'un treball regular, i es replanteja la mesura educativa que consisteix en l'acolliment familiar o residencial. En concret, s'hi introdueix la modalitat de l'acolliment residencial de protecció intensiva per als menors d'edat que presenten alteracions de la conducta recurrents o una addicció a les drogues tòxiques o les begudes alcohòliques, i el temps durant el qual s'aplica aquesta mesura educativa s'abona en relació amb la mesura disciplinària d'internament que s'hagi pogut imposar. D'altra banda, es preveu que les mesures educatives imposades es puguin reduir si s'han acomplert els objectius que es pretenien.

La Llei qualificada de la responsabilitat penal de les persones menors d'edat es divideix en setanta-cinc articles, encabits en set títols, dos disposicions addicionals, dos disposicions transitòries, una disposició derogatòria i sis disposicions finals. El títol primer, del qual formen part deu articles, incideix en les disposicions generals i processals, com ara les normes de competència, els drets de les persones menors d'edat o les normes relatives a la imputabilitat i al desenvolupament de les declaracions i la pràctica de les notificacions en els processos que se segueixen contra aquestes persones.

El títol segon i els articles 11 a 24 que en formen part fan referència a la instrucció del procés penal. En concret, el capítol primer del títol esmentat regula la fase preliminar; el capítol segon regula l'inici de la instrucció; el capítol tercer regula les mesures cautelars, i el capítol quart regula la conclusió de la instrucció.

El títol tercer, que es divideix en els articles 25 a 31, estableix les normes sobre l'enjudiciament del procés. En efecte, el capítol primer del títol tercer regula les actuacions prèvies al judici oral i el capítol segon regula el judici oral fins que conclou mitjançant una sentència.

El títol quart, del qual formen part els articles 32 a 35, està dedicat a les mesures disciplinàries, educatives, complementàries i de seguretat que el tribunal pot imposar al terme del procés penal.

El títol cinquè, mitjançant tres capítols i els articles 36 a 45, preveu les disposicions relatives a les resolucions, als recursos d'apel·lació, d'audiència i de revisió, i a l'execució de les resolucions. En concret, es regula la substitució, la suspensió i la reducció de les mesures, i s'estableixen les normes aplicables quan la persona que compleix una mesura esdevé major d'edat o major de vint-i-un anys.

El títol sisè, que es divideix en dos capítols on s'encabeixen els articles 46 a 48, incideix en la prescripció de les infraccions penals i les mesures, i en la responsabilitat civil.

En darrer terme, el títol setè i els articles 50 a 75 que el formen regulen detalladament i en virtut de dos capítols diferenciats el règim d'internament de les persones menors d'edat (els drets i els deures, l'ingrés, els trasllats, les activitats, la informació, les comunicacions o les mesures de vigilància i de seguretat) i el règim disciplinari dels menors d'edat internats (les disposicions generals i procedimentals, i el règim d'infraccions i sancions).

La Llei es clou amb dos disposicions addicionals que estableixen les normes supletòries aplicables i les obligacions formatives a què s'ha fet referència anteriorment; dos disposicions transitòries relatives a les normes processals i de competència aplicables, i una disposició derogatòria de la Llei qualificada de la jurisdicció de menors vigent. Finalment, hi ha sis disposicions finals que modifiquen puntualment alguns articles del Codi penal, de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal i de la Llei qualificada penitenciària, amb la finalitat principal de conformar aquestes tres normes a la nova Llei; que preveuen el desenvolupament reglamentari de la Llei i l'elaboració de textos consolidats, i que determinen la data de l'entrada en vigor de la Llei.

Títol I. Disposicions generals i processals

Article 1. Àmbit d'aplicació i definició

1. Les persones menors d'edat que són objecte d'aquesta Llei tenen reconeguts els drets que estableixen la Constitució i les normes restants que formen part de l'ordenament jurídic andorrà.
2. Als efectes d'aquesta Llei, s'entén per *persones menors d'edat* (o *menors d'edat*) les persones que no hagin assolit la majoria d'edat o que assoleixin la majoria d'edat durant la tramitació del procés penal o en període d'execució de la sentència o l'acord que

hi posi fi, llevat que aquesta Llei estableixi altrament.

Article 2. Competència per jutjar

1. El Tribunal de Corts, en composició unipersonal, és competent per jutjar en primera instància els fets comesos per les persones majors de dotze anys i menors de divuit anys tipificats com a contravencions penals al Codi penal, i també per executar les resolucions que hagi adoptat a aquest efecte.

2. El Tribunal de Corts, en composició col·legiada, és competent per jutjar en primera instància els fets comesos per les persones majors de dotze anys i menors de divuit anys tipificats com a delictes majors i delictes menors al Codi penal, i també per executar les resolucions judicials que hagi adoptat a aquest efecte.

3. També correspon al Tribunal de Corts, d'acord amb el que estableixen els apartats 1 i 2 anteriors, resoldre sobre les responsabilitats civils derivades dels fets comesos pels menors d'edat a les quals és aplicable aquesta Llei.

4. La jurisdicció del Tribunal de Corts, d'acord amb els apartats anteriors, s'estén a tots els supòsits aplicables de la llei penal en els termes que estableix el Codi penal.

Article 3. Competència per instruir

1. La instrucció dels processos penals que se segueixen contra una persona menor d'edat a la qual és aplicable aquesta Llei correspon als batlles als quals correspongui pel torn de la Secció d'Instrucció General o de la Secció d'Instrucció Especialitzada del Tribunal de Batlles, d'acord amb el que estableix la Llei qualificada de la Justícia.

2. També correspon a les seccions d'instrucció del Tribunal de Batlles, d'acord amb el que estableix l'apartat 1 anterior, l'execució de les ordenances penals que es dictin contra els menors d'edat als quals és aplicable aquesta Llei.

Article 4. Imputabilitat

1. Quan qui hagi comès un fet delictiu sigui una persona menor de dotze anys, una vegada s'hagi constatat la comissió d'aquest fet se l'ha de posar a disposició dels seus representants legals, i informar-ne l'àrea competent del ministeri encarregat dels afers socials a l'efecte de valorar si existeix una situació de risc o de desemparament del menor d'edat.

2. La persona menor de dotze anys és inimputable, raó per la qual les accions en reclamació dels danys i perjudicis derivats d'una infracció penal que hagi

comès s'han d'interposar i resoldre davant la jurisdicció civil competent.

Article 5. Intervenció del Ministeri Fiscal

1. Correspon al Ministeri Fiscal la defensa dels drets que aquesta Llei i les altres lleis aplicables reconeixen a les persones menors d'edat i l'observança de les garanties degudes en el marc dels processos penals que se segueixin contra aquestes persones. També li correspon fer el seguiment de qualsevol altra actuació que s'efectuï en interès del menors d'edat.

2. El Ministeri Fiscal intervé directament en els processos penals que se segueixin contra els menors d'edat per sol·licitar les diligències que siguin més adequades per comprovar els fets presumptament comesos i la participació eventual d'aquests menors en relació amb aquests fets.

Article 6. Normes aplicables

1. Les disposicions processals d'aquesta Llei tenen la consideració de procediment especial.

2. Sense perjudici de les especialitats que regula aquesta Llei, són aplicables a les persones menors d'edat contra les quals se segueix un procés penal les disposicions de la Llei qualificada del Codi de procediment penal relatives als actes processals i a la seva aplicació.

Article 7. Comissió conjunta i connexió dels fets delictius

1. No obstant el que estableix l'article 18, quan una infracció penal hagi estat comesa alhora per persones majors i menors d'edat, la instrucció es fa conjuntament, malgrat que es pot formar una peça separada per a tot el que concerneixi les persones menors d'edat, tenint en compte que cal preservar-ne sempre les dades personals. L'enjudiciament també es porta a terme conjuntament.

2. Els diferents fets constitutius d'infraccions penals que hagi comès presumptament un menor d'edat i que siguin connexos es poden incorporar a un mateix i únic procés.

Article 8. Drets

1. Es garanteixen a les persones menors d'edat els drets a la integritat física i moral, a l'honor, a la intimitat personal i familiar, i a la pròpia imatge, de forma que en cap cas no es poden fer públics els seus noms i cognoms ni poden ser identificats per cap mitjà de comunicació durant la investigació o la tramitació del procés penal. En concret, no es permet que els mitjans de comunicació obtinguin o difonguin imatges dels menors d'edat acusats durant les sessions del judici oral, o dades que en puguin permetre la identificació.

2. Els judicis orals en què l'acusat sigui un menor d'edat se celebren a porta tancada. Igualment se celebren a porta tancada els judicis en què intervinguin menors d'edat.

3. El batlle instructor, el Tribunal de Corts, el Ministeri Fiscal i qualsevol altra autoritat, funcionari o intervingent en el procés penal que se segueix contra un menor d'edat ha de vetllar especialment pel compliment de les disposicions d'aquest article.

Article 9. Representant ad hoc

1. Quan el representant legal de la persona menor d'edat contra la qual se segueix un procés penal no pugui intervenir en aquest procés o, a criteri del batlle competent o el Tribunal de Corts, no hi hagi d'intervenir, el batlle o el Tribunal li nomena un representant *ad hoc*.

2. El representant *ad hoc* no pot ser en cap cas l'advocat del menor d'edat i ha complir els requeriments de capacitació i experiència necessaris per portar a terme la funció que se li encomani.

Article 10. Declaracions i notificacions

1. Quan la persona menor d'edat declari davant el Cos de Policia o el batlle instructor, o se li notifiqui qualsevol resolució judicial, se l'ha d'informar en un llenguatge clar i senzill, d'acord amb la seva edat, dels fets que se li imputen, de les conseqüències jurídiques que se'n deriven i dels drets que li reconeixen les lleis aplicables.

2. Totes les notificacions que s'hagin de fer al menor d'edat d'acord amb aquesta Llei també s'han de fer al seu representant legal o, si escau, al representant *ad hoc*, i al seu advocat.

Títol II. Instrucció del procés

Capítol primer. Fase preliminar

Article 11. Diligències policials

1. Els membres del Cos de Policia que practiquin diligències que concerneixin una persona menor d'edat han de prestar-li les atencions que requereix, d'acord amb la seva edat i les seves condicions.

2. Les diligències que practiquin els membres del Cos de Policia i que afectin un menor d'edat s'han de comunicar immediatament al Ministeri Fiscal.

3. Qualsevol menor d'edat sospitós o detingut que presti declaració davant el Cos de Policia, o en relació amb la qual s'hagi d'efectuar un escorcoll domiciliari o un reconeixement d'identitat, ha de ser informat immediatament i de forma que ho entengui, juntament amb el seu representant legal o, si escau, el representant *ad hoc*, i amb el seu advocat, dels fets que originen la investigació i de les raons

que motiven la seva privació de llibertat eventual, així com dels altres drets a què fa referència la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal.

4. No obstant el que estableix la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, l'advocat designat o, si no l'han designat, l'advocat que correspon pel torn de guàrdia, ha d'acudir a les dependències del Cos de Policia com més aviat millor i, en tot cas, dins el termini de quaranta-cinc minuts a comptar del moment de la comunicació. En cas d'absència d'advocat, no es poden dur a terme declaracions o altres actuacions en les quals sigui necessària la presència del menor d'edat. Llevat d'aquests aspectes, la intervenció de l'advocat davant del Cos de Policia es regeix per les disposicions de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal.

5. Els menors d'edat només poden declarar davant el Cos de Policia en presència del seu representant legal o, si escau, del representant *ad hoc*, i del seu advocat.

Article 12. Detenció

1. Qualsevol decisió que suposi una restricció dels drets fonamentals de les persones menors d'edat ha de ser adoptada pel batlle competent mitjançant un aute, amb l'audiència prèvia del Ministeri Fiscal.

2. La detenció governativa dels menors d'edat no pot superar en cap cas vint-i-quatre hores. Excepcionalment, en casos de delictes majors d'homicidi, assassinat, tortura, esclavatge, agressió sexual, abús sexual si el fet consisteix en accés carnal, tràfic de drogues, segrest, tràfic d'infants, tràfic il·legal d'armes, proxenetisme, terrorisme, finançament del terrorisme, blanqueig de diners o valors, associació per atemptar contra el Principat o contra l'ordre constitucional, i contra la comunitat internacional, el batlle competent pot prorrogar, mitjançant un aute, el termini de vint-i-quatre hores fins a quaranta-vuit hores com a màxim. Durant aquest termini prorrogat, el menor d'edat detingut ha de ser ingressat en una unitat separada de les dependències del Centre Penitenciari.

Article 13. Tramesa de l'enquesta preliminar

Un cop finalitzada l'enquesta preliminar, les diligències practicades s'han de trametre immediatament al batlle instructor competent.

Capítol segon. Inici de la instrucció

Article 14. Diligències prèvies

1. Quan amb els elements de fet que constin a l'atestat, la denúncia o la querella no es puguin determinar la naturalesa i les circumstàncies dels fets

presumptament comesos, les persones que hi han participat o el procediment oportú, el batlle instructor incoa unes diligències prèvies, que han de ser registrades al llibre corresponent, i en dona compte al Ministeri Fiscal.

2. La instrucció de les diligències prèvies s'ha de practicar de manera abreujada, precisa i amb celeritat, intentant obtenir la informació que d'acord amb l'entitat dels fets sigui necessària i oportuna per decidir, si escau, continuar el procés.

Article 15. Arxivament

1. Quan sigui manifest i clar que els fets comesos no són constitutius d'infracció penal, el batlle instructor no incoa unes diligències prèvies i arxiva les actuacions com a diligències indeterminades.

2. Si el batlle instructor considera que els fets comesos no són suficientment greus i la comissió futura d'altres fets constitutius d'infracció penal es pot evitar tenint en compte l'àmbit educatiu o familiar de la persona menor d'edat, pot arxivar en qualsevol moment el procés, amb l'audiència prèvia del Ministeri Fiscal. En aquest cas, el batlle instructor dona compte del procés a l'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia perquè faci el seguiment oportú i, si escau, també n'informa el batlle competent al qual correspon per torn de jurisdicció de menors.

3. Les disposicions de l'apartat 2 anterior no es poden tornar a aplicar al menor d'edat al qual ja s'hagin aplicat amb anterioritat.

Article 16. Diligències d'investigació

1. El batlle instructor practica totes les diligències d'investigació adreçades a esclarir els fets constitutius d'una infracció penal i a determinar la participació de la persona menor d'edat en aquests fets. En concret, practica les diligències que proposin el Ministeri Fiscal i l'advocat del menor d'edat sempre que no les consideri inútils o perjudicials.

2. En el marc de les diligències d'investigació, el batlle instructor pot sol·licitar a l'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia que elabori un informe sobre la situació del menor d'edat contra el qual se segueix el procés penal, el seu entorn familiar, educatiu i social, les circumstàncies que poden haver influït en la presumpta comissió dels fets constitutius d'una infracció penal o poden haver-la motivat, i les possibles mesures que calgui adoptar.

3. Durant la pràctica de les diligències d'investigació i, en concret, quan presti declaració, el menor d'edat ha d'estar acompanyat pel seu representant legal o, si escau, pel representant *ad hoc*, i també ha de ser defensat i assistit pel seu advocat. Si el menor d'edat

no ha designat un advocat, el batlle instructor l'informa de la possibilitat de fer-ho i, un cop transcorregut el termini concedit a aquest efecte sense que ho hagi fet, se li designa l'advocat que correspongui pel torn d'ofici.

Article 17. Aute de processament

1. Quan de les diligències practicades en resultin indicis racionals de delictes contra la persona menor d'edat, el batlle instructor dicta un aute de processament, que es notifica al menor d'edat processat, al seu representant legal o, si escau, al representant *ad hoc*, i al seu advocat.

2. En virtut de l'aute de processament o mitjançant un aute posterior, el batlle instructor ha de declarar les persones que considera responsables civils solidàries o subsidiàries. Contra aquesta decisió no es pot interposar cap recurs.

Article 18. Ordenança penal

1. A les persones menors d'edat a les quals no procedeixi aplicar les disposicions de l'article 15, se'ls pot aplicar el procediment de l'ordenança penal que regula la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal.

2. Si el menor d'edat al qual s'aplica el procediment de l'ordenança penal s'hi oposa i el seu representant legal o, si escau, el representant *ad hoc*, no s'hi oposa, o en el supòsit contrari, el batlle pot considerar que preval l'opinió del menor d'edat si té maduresa suficient. A l'efecte que preveu aquest apartat, es presumeix que el menor d'edat té maduresa suficient a partir de setze anys.

Article 19. Accions penals i civils

1. En els processos penals que se segueixen contra persones menors d'edat no és possible l'exercici d'accions penals per part dels particulars. La presentació de la querella només té la consideració i els efectes de l'exercici de l'acció civil.

2. En el cas d'infraccions penals que només siguin perseguibles a instància de part, el Ministeri Fiscal pot exercir l'acció penal si la persona perjudicada denuncia prèviament els fets de què es tracta.

Capítol tercer. Mesures cautelars

Article 20. Internament provisional

1. El batlle instructor, en els mateixos casos que poden motivar la mesura disciplinària d'internament en règim tancat, pot decidir mitjançant un aute l'internament provisional de la persona menor d'edat contra la qual se segueix un procés penal, sempre que el menor d'edat tingui catorze anys com a mínim i que, d'altra banda, es compleixin alguns dels requisits següents:

a) La llibertat d'aquesta persona comporti un perill per a la seguretat pública o els fets presumptament comesos hagin causat alarma social.

b) Hi hagi motius per creure que aquesta persona intentarà sostreure's a l'acció de la justícia, tenint en compte les circumstàncies dels fets presumptament comesos i la gravetat del delictes que se li imputa i la pena que té assignada.

c) El delictes que s'imputa a aquesta persona ha causat un perjudici a una tercera persona i no s'ha presentat una caució o una fiança suficient.

d) L'internament provisional sigui necessari per protegir aquesta persona o per prevenir la reiteració del delictes.

e) Aquesta persona no compleixi l'ordre de compareixença dictada pel tribunal o el batlle competent.

f) El manteniment en llibertat d'aquesta persona pugui perjudicar el desenvolupament normal de la instrucció del procés penal.

2. L'internament provisional del menor d'edat s'ha de portar a terme en un centre adequat a l'edat i la condició d'aquesta persona i a la gravetat del fet imputat, i cal mantenir-ne una total separació amb els majors d'edat.

3. El termini de l'internament provisional del menor d'edat no pot excedir tres mesos. En el cas de delictes majors, el batlle instructor pot prorrogar aquest termini mitjançant un aute durant tres mesos més com a màxim. No obstant això, en els processos penals que se segueixin per delictes majors d'homicidi, d'assassinat, de tortura, d'esclavatge, d'agressió sexual, d'abús sexual si el fet consisteix en accés carnal, de tràfic de drogues, de segrest, de tràfic d'infants, de tràfic il·legal d'armes, de proxenetisme, de terrorisme, de finançament del terrorisme, de blanqueig de diners o valors, d'associació per atemptar contra el Principat o contra l'ordre constitucional, i contra la comunitat internacional, el batlle instructor pot decidir mitjançant un aute una tercera pròrroga durant tres mesos més com a màxim.

4. En qualsevol cas, el termini de l'internament provisional no pot excedir la meitat del termini màxim de la mesura disciplinària d'internament en règim tancat que preveu aquesta Llei.

5. Un cop s'hagi tramès el procés penal al Tribunal de Corts, el termini de l'internament provisional no pot excedir tres mesos en el cas de delictes menors i sis mesos en el cas de delictes majors, a partir de la notificació de l'aute de conclusió de la instrucció. En tot cas, s'ha d'acordar preceptivament la llibertat provisional del menor d'edat quan el termini de l'internament provisional arribi a la meitat del

termini màxim de la mesura disciplinària d'internament en règim tancat que preveu aquesta Llei.

6. En cas que s'interposi un recurs d'apel·lació contra la sentència que dicti el Tribunal de Corts, el termini de l'internament provisional no pot excedir sis mesos a partir de la notificació d'aquesta sentència. En tot cas, s'ha d'acordar preceptivament la llibertat provisional del menor d'edat quan el termini de l'internament provisional arribi al termini màxim de la mesura disciplinària d'internament en règim tancat imposada.

7. Mentre duri la tramitació de la instrucció i en els mateixos supòsits que estableix la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, el batlle instructor pot decidir mitjançant un aute la comunicació del menor d'edat durant el temps que sigui necessari per esclarir els fets presumptament comesos, sense que tanmateix aquesta comunicació pugui durar més de quatre dies. Durant aquest període, el menor d'edat té dret a rebre assistència mèdica i psicològica.

Article 21. Altres mesures cautelars

1. El batlle instructor també pot adoptar mitjançant un aute les mesures cautelars següents en relació amb la persona menor d'edat contra la qual se segueix un procés penal:

a) La justificació de l'assistència al centre educatiu o de formació corresponent, o de l'exercici d'un treball regular.

b) La presentació a les dependències de la Batllia o de qualsevol altra institució o entitat que es determini, els dies i les hores que es fixin.

c) L'abstenció de conduir vehicles automòbils amb l'entrega, si escau, del permís de conduir.

d) L'abstenció d'entrar o romandre a llocs o locals públics determinats, d'atansar-se o entrar en contacte amb una o més persones, o de circular o romandre en una població, un indret o un radi prop del domicili o el lloc de treball de la víctima o de terceres persones.

e) L'obligació de romandre al domicili durant els dies i les hores que s'estableixin, amb control monitoritzat o sense.

f) L'obligació de viure o pernoctar amb una família o una institució determinades.

g) L'obligació de romandre al Principat d'Andorra amb l'entrega, si escau, del passaport o el document d'identitat, amb control monitoritzat o sense.

h) L'obligació de sotmetre's a determinades mesures mèdiques d'examen, tractament o cura, fins i tot en règim d'hospitalització.

i) L'abstenció de fer ús d'armes amb l'entrega, si escau, del permís d'armes i de les mateixes armes.

j) El seguiment d'un programa d'activitats socioeducatives.

2. En cas d'incompliment de les mesures cautelars que estableix l'apartat anterior, el batlle pot decidir, mitjançant un aute, l'internament provisional del menor d'edat.

3. Les mesures cautelars adoptades es poden modificar o deixar sense efecte, d'ofici o a instància de part, quan variïn les circumstàncies que en van motivar l'adopció.

Article 22. Mesures cautelars per garantir la responsabilitat civil

El batlle instructor pot adoptar mitjançant un aute les mesures cautelars necessàries per garantir la responsabilitat civil derivada dels fets presumptament comesos per la persona menor d'edat, llevat dels casos en què la persona perjudicada hagi renunciat a reclamar o s'hagi reservat expressament l'exercici de l'acció civil.

Capítol quart. Conclusió de la instrucció

Article 23. Vista de les actuacions

Un cop ha acabat la instrucció, el batlle instructor dona vista de les actuacions al Ministeri Fiscal i a les altres parts, els quals, dins el termini màxim de quinze dies, poden sol·licitar la pràctica de les diligències noves que considerin oportunes a l'efecte de completar la instrucció.

Article 24. Aute de conclusió

Quan s'hagin practicat les diligències a què fa referència l'article anterior o se n'hagi desestimat la pràctica mitjançant un aute motivat, el batlle instructor dicta un aute de conclusió de la instrucció, que es notifica al Ministeri Fiscal i a les altres parts, i els convoca perquè compareguin davant del Tribunal de Corts en el termini màxim de quinze dies. Tot seguit el batlle instructor trameta el procés penal al Tribunal de Corts.

Títol III. Enjudiciament del procés

Capítol primer. Actuacions prèvies al judici oral

Article 25. Atribució del procés i trasllat

1. Un cop rep el procés penal, el president del Tribunal de Corts designa pel torn que correspongui el magistrat ponent o el magistrat que ha d'actuar en composició unipersonal.

2. Tot seguit el Tribunal de Corts trasllada el procés penal al Ministeri Fiscal i a les altres parts, per tal

que en el termini màxim de quinze dies puguin proposar:

a) La pràctica de noves diligències que no hagi estat possible proposar anteriorment, que hagin estat denegades de forma improcedent, tot i haver estat proposades en temps i forma deguts, o que s'hagin admès anteriorment però no s'hagin practicat per motius no imputables a la persona que les sol·licita.

b) El sobreseïment del procés penal per algun dels motius que estableix la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal.

c) Qualsevol altre pronunciament que considerin convenient.

d) L'obertura del judici oral.

Article 26. Decisió inicial del Tribunal

Una vegada transcorregut el termini assenyalat a l'article anterior, el Tribunal de Corts pot decidir:

a) La revocació de l'aute de conclusió de la instrucció. En aquest cas decideix retornar el procés al batlle instructor perquè en completi la instrucció i, en concret, practiqui les diligències que indiqui i les altres diligències que siguin necessàries i que es derivin de la pràctica de les primeres diligències esmentades.

b) La celebració del judici oral.

c) El sobreseïment del procés penal.

Article 27. Arxivament amb contraprestacions

1. En el termini a què fa referència l'apartat 2 de l'article 25, i tenint en compte les condicions i les circumstàncies de la persona menor d'edat, el Tribunal de Corts pot decidir, a instància del Ministeri Fiscal o de l'advocat d'aquesta persona, l'arxivament del procés penal condicionat al compliment de la mesura disciplinària establerta a la lletra f de l'article 33 i/o qualsevol de les mesures educatives establertes a l'article 34, i, si escau, la contraprestació econòmica que consisteix en la indemnització de la víctima.

2. Les mesures disciplinària i educatives esmentades a l'apartat anterior requereixen el consentiment del menor d'edat i del seu representant legal o, si escau, del representant *ad hoc*, i també del Ministeri Fiscal en cas que l'arxivament amb contraprestació hagi estat sol·licitat per l'advocat del menor d'edat. En cas contrari, el Tribunal de Corts decideix de continuar la tramitació del procés penal.

3. L'actor civil pot proposar una contraprestació econòmica que ha de ser acceptada pel menor d'edat i el seu representant legal o, si escau, el representant *ad hoc*. En cas de desacord entre les parts, es manté oberta la via civil.

4. El Tribunal de Corts, mitjançant un acord que té valor de cosa jutjada, imposa les mesures que hagin estat acceptades i controla que es compleixin amb la col·laboració, si escau, de l'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia.

5. Un cop s'hagin complert íntegrament les mesures imposades i, si escau, la contraprestació econòmica, el Tribunal de Corts decideix l'arxivament del procés. L'incompliment de les mesures imposades equival al crebantament d'una condemna.

Capítol segon. *Judici oral*

Article 28. *Incompareixença*

El judici oral es pot celebrar en absència de la persona menor d'edat acusada, sempre que hagi estat citada degudament.

Article 29. *Interrogatori*

1. A l'inici del judici oral, el Tribunal de Corts informa la persona menor d'edat acusada en un llenguatge clar i senzill, adequat a la seva edat, del fet criminal que se li imputa i de totes les altres circumstàncies que consideri d'interès.

2. L'interrogatori del menor d'edat s'ha de fer en un llenguatge que pugui comprendre, i les preguntes que se li adrecin han de ser adequades a la seva personalitat i han de tenir relació amb els fets enjudiciats; en cas contrari, s'han de refusar.

Article 30. *Absència durant la pràctica de les proves*

El Tribunal de Corts pot decidir que la persona menor d'edat acusada no sigui present durant la pràctica de totes o algunes proves si considera que aquesta presència li pot ocasionar un perjudici greu.

Article 31. *Conclusió i sentència*

1. Un cop les parts han acabat d'exposar els seus informes, el Tribunal de Corts demana a la persona menor d'edat acusada si n'ha entès el contingut, i tot seguit li concedeix la darrera paraula.

2. Una vegada ha finalitzat el judici oral, el Tribunal de Corts ha de fixar la data per notificar la sentència, que s'ha de dictar amb caràcter preferent.

Títol IV. *Mesures disciplinàries, educatives, complementàries i de seguretat*

Article 32. *Criteris d'aplicació*

1. L'aplicació de les mesures disciplinàries i educatives que estableixen els articles 33 i 34 té com a finalitat primordial la inclusió de la persona menor d'edat en el seu àmbit educatiu, familiar i social.

2. El Tribunal de Corts o el batlle, en el supòsit que es dicti una ordenança penal, han de tenir en compte, a l'hora d'imposar una mesura disciplinària,

educativa, complementària o de seguretat, la naturalesa dels fets comesos i la seva valoració jurídica, però també l'interès prevalent del menor d'edat.

Article 33. *Mesures disciplinàries*

Les mesures disciplinàries que el Tribunal de Corts o el batlle poden imposar són les següents:

a) L'internament en règim tancat:

- En aquest cas, el menor d'edat roman de manera continuada en un centre on porta a terme totes les activitats.

- Aquesta mesura només es pot imposar als menors d'edat que tinguin catorze anys com a mínim i que hagin comès un delictes major, o als quals s'hagi imposat una altra mesura disciplinària, educativa o de seguretat amb anterioritat per dos o més delictes menors comesos en els darrers dos anys.

- La durada d'aquesta mesura no pot excedir la tercera part de la pena assenyalada per al delictes comès en el Codi penal.

- Es poden concedir permisos de sortida als menors d'edat a partir del compliment d'una tercera part de la durada d'aquesta mesura, amb l'audiència prèvia del Ministeri Fiscal, de la Direcció del centre on es compleixi la mesura i de l'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia.

b) L'internament en règim semiobert:

- En aquest cas, el menor d'edat roman de manera continuada en un centre on porta a terme la major part de les activitats, i se li concedeix com a mínim un permís d'un cap de setmana al mes, sense perjudici que es puguin concedir permisos addicionals, amb l'audiència prèvia del Ministeri Fiscal, en funció de les circumstàncies personals, familiars i de reinserció del menor d'edat. Tanmateix, aquests permisos no poden superar dos mesos l'any o la part proporcional.

- Aquesta mesura només es pot imposar als menors d'edat que tinguin catorze anys com a mínim i que hagin comès un delictes major o un delictes menor.

- La durada màxima d'aquesta mesura és de dos anys.

c) L'internament en règim obert:

- En aquest cas, el menor d'edat roman en el centre però pot portar a terme activitats laborals, educatives o lúdiques fora del centre, amb respecte dels horaris fixats i amb l'obligació de pernoctar al centre. També pot sortir cada cap de setmana i els períodes de vacances que el Tribunal de Corts o el batlle consideri oportuns.

- La durada màxima d'aquesta mesura és d'un any.

En els supòsits que estableixen les lletres a, b i c anteriors, el menor d'edat ha d'estar sota la

vigilància dels representants legals o, en cas contrari, de l'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia o de les altres persones o entitats en qui delegui la responsabilitat el ministeri esmentat. A més, en aquests mateixos tres supòsits, si el menor d'edat requereix el seguiment d'un tractament mèdic, psicològic o terapèutic que aconselli o obligui un internament o un acolliment de protecció intensiva, el termini durant el qual es porta a terme aquest internament o acolliment s'abona en relació amb la durada de la mesura disciplinària imposada.

L'internament de menors d'edat, en qualsevol cas, s'ha de dur a terme en instal·lacions específiques i separades de les instal·lacions destinades als majors d'edat.

d) L'obligació de romandre al domicili familiar durant els caps de setmana, amb control monitoritzat o sense. La durada màxima d'aquesta mesura és de dotze caps de setmana.

e) L'obligació de romandre al domicili familiar durant el període del dia o de la nit que estableixi el Tribunal de Corts o el batlle, fins a un màxim de deu hores, amb control monitoritzat o sense. La durada màxima d'aquesta mesura és de sis mesos.

f) La realització de serveis en benefici de la comunitat:

- En aquest cas, el menor d'edat fa una activitat en benefici de la col·lectivitat en conjunt, o bé de persones en situació de precarietat. S'intenta que la naturalesa de l'activitat tingui relació amb els fets comesos pel menor d'edat.

- La durada diària d'aquesta mesura no pot excedir sis hores i el compliment no pot suposar una interferència greu en l'activitat laboral o escolar del menor d'edat. L'extensió mínima és de trenta hores i la màxima de cent cinquanta.

- L'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia porta a terme la mesura de serveis en benefici de la comunitat. Li correspon la recerca d'activitats d'utilitat pública i el seguiment i l'avaluació posterior del compliment d'aquesta mesura, i ha d'emetre l'informe corresponent per al Tribunal de Corts o el batlle, i el Ministeri Fiscal. L'activitat que hagi de realitzar el menor d'edat la proposa l'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia al Tribunal de Corts o el batlle, el qual, amb l'audiència prèvia del Ministeri Fiscal, hi ha de donar la conformitat.

- Aquesta mesura no es pot imposar sense l'acceptació del menor d'edat i del seu representant legal o, si escau, del representant *ad hoc*, i la resolució que s'estableix té a tots els efectes la consideració d'aute d'execució.

g) La privació d'entrar o romandre a determinats locals o llocs públics. Aquesta mesura té una durada màxima de dos anys.

Article 34. Mesures educatives

Les mesures educatives que el Tribunal de Corts o el batlle poden imposar són les següents:

a) El seguiment d'un tractament mèdic determinat. Aquesta mesura s'adreça a les persones menors d'edat que, per raó de l'addicció a les drogues tòxiques, les substàncies psicotròpiques o les begudes alcohòliques, o per disfuncions significatives del seu psiquisme, necessiten seguir un programa terapèutic ambulatori. La durada màxima d'aquesta mesura és de tres anys.

b) El seguiment d'un programa d'activitats socioeducatives:

- En aquest cas, el menor d'edat ha de complir un programa d'activitats socioeducatives, així com les regles de conducta que s'estableixin en cada cas, sota una vigilància estreta, durant un temps mínim de sis mesos i un temps màxim de dos anys.

- L'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia desenvolupa funcions d'ajuda i control, i fomenta la participació del menor d'edat en activitats que afavoreixin la seva educació. Amb aquesta finalitat, es coordina amb institucions públiques i privades amb capacitat per atendre adequadament els menors d'edat.

- L'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia presenta un informe cada tres mesos al Tribunal de Corts o al batlle, i al Ministeri Fiscal, sobre l'evolució del comportament del menor d'edat i sobre el compliment de les regles de conducta que estigui obligat a observar.

c) L'acolliment familiar o residencial, amb protecció intensiva o sense:

- En aquest cas, es fomenta la participació plena del menor d'edat en la vida d'una família perquè tingui un entorn afectiu estable que faci possible el desenvolupament integral de la seva personalitat, o se l'ingressa en un centre adequat a les seves característiques per tal que rebi l'atenció i l'educació necessàries, sempre que es garanteixi un tracte afectiu i una vida quotidiana personalitzats.

- Si el menor d'edat presenta alteracions de la conducta recurrents o una addicció a les drogues tòxiques, les substàncies psicotròpiques o les begudes alcohòliques que suposen un perill per a la seva integritat o la de terceres persones, l'acolliment es pot fer en centres amb espais d'escolarització propis i que incorporin en la configuració arquitectònica elements constructius de protecció, amb l'objectiu

d'afavorir l'eficàcia dels programes educatius i del tractament psicològic i terapèutic.

- L'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia presenta un informe cada tres mesos al Tribunal de Corts o al batlle, i al Ministeri Fiscal, sobre la situació del menor d'edat i l'evolució que presenta, en què palesa si escau o no continuar amb la mesura imposada o si escau o no modificar-ne les condicions.

d) L'amonestació. En aquest cas, el Tribunal de Corts o el batlle manifesta de forma concreta i clara les raons que fan inacceptable el fet comès pel menor d'edat, exposa les conseqüències que ha tingut o podria tenir per a ell i per a la víctima, i formula recomanacions per al futur.

Article 35. Mesures complementàries i de seguretat

1. Les mesures complementàries que el Tribunal de Corts o el batlle poden imposar són les següents:

a) La privació del permís de conduir. Aquesta mesura comporta la prohibició d'exercir el dret a conduir vehicles de motor i d'obtenir-ne el permís durant dos anys com a màxim.

b) La privació del permís d'arma. Aquesta mesura comporta la prohibició de posseir i portar armes i d'obtenir-ne el permís durant dos anys com a màxim.

c) La prohibició d'atansar-se a la víctima o entrar-hi en contacte, o de circular o romandre en una població, un indret o un radi prop del domicili o el lloc de treball de la víctima o de terceres persones. Aquesta mesura té una durada màxima de dotze anys en el cas de delictes major i de sis anys en el cas de delictes menor.

2. El Tribunal de Corts o el batlle pot aplicar mesures de seguretat en els casos d'exempció completa o incompleta, en els termes i els supòsits que estableix el Codi penal.

Títol V. Resolucions, recursos i execució de les resolucions

Capítol primer. Resolucions

Article 36. Resolucions

Les resolucions que dicten el Tribunal de Corts i el batlle adopten la forma de providència, aute, acord, ordenança penal i sentència, segons com disposin en cada cas aquesta Llei o les altres lleis aplicables.

Capítol segon. Recursos

Article 37. Recurs d'apel·lació contra les resolucions del batlle instructor

1. Contra la resolució del batlle instructor que acorda l'arxivament o el sobreseïment del procés

penal, que denega la constitució com a actor civil, que decreta el secret total o parcial de les diligències prèvies o del sumari, que acorda o denega l'internament provisional o la llibertat provisional, o qualsevol altra mesura cautelar, o que denega el processament, es pot interposar un recurs d'apel·lació a un sol efecte davant el mateix batlle instructor, en el termini dels cinc dies següents a la notificació de la resolució de què es tracti.

2. El batlle instructor trasllada el recurs al Ministeri Fiscal i a les altres parts, i les cita perquè en el termini dels cinc dies següents compareguin davant el Tribunal de Corts. Dins el termini esmentat el Ministeri Fiscal i les altres parts poden oposar-se o adherir-se al recurs, i fer les al·legacions que tinguin per convenients al respecte. El magistrat del Tribunal de Corts designat a aquest efecte resol dins els cinc dies següents.

Articles 38. Recurs d'apel·lació contra les resolucions del Tribunal de Corts o del batlle

1. Contra la resolució del Tribunal de Corts que acorda o denega l'internament o la llibertat provisional, o qualsevol altra mesura cautelar, es pot interposar un recurs d'apel·lació a un sol efecte davant el mateix Tribunal, en el termini dels cinc dies següents a la notificació de la resolució de què es tracti.

2. El Tribunal de Corts trasllada el recurs a què fa referència l'apartat anterior al Ministeri Fiscal i a les altres parts, i les cita perquè en el termini dels cinc dies següents compareguin davant de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia. Dins el termini esmentat el Ministeri Fiscal i les altres parts poden oposar-se o adherir-se al recurs, i fer les al·legacions que tinguin per convenients al respecte. La Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia resol dins els cinc dies següents.

3. Contra les sentències del Tribunal de Corts que no hagin estat dictades en rebel·lia, els autes de sobreseïment i les altres decisions que impedeixen la continuació del procés penal, les resolucions que acorden o deneguen la substitució, la suspensió o la reducció de les mesures disciplinàries, educatives o de seguretat imposades, els autes que fixin indemnitzacions de qualsevol naturalesa o que resolguin qualsevol incident en matèria de responsabilitat civil en període d'execució de sentència o d'ordenança penal, i les resolucions dictades pel batlle instructor en fase d'execució de les ordenances penals, es pot interposar un recurs d'apel·lació davant el mateix Tribunal o el mateix batlle que les ha dictat, en el termini dels quinze dies següents a la notificació de la resolució de què es tracti.

4. El recurs d'apel·lació a què fa referència l'apartat anterior el resol la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia d'acord amb les disposicions de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal.

5. A excepció del recurs contra les resolucions que acorden o deneguen la substitució, la suspensió o la reducció de les mesures disciplinàries, educatives o de seguretat imposades, que és a un sol efecte, els altres recursos esmentats a l'apartat 3 tenen efectes suspensius en relació amb l'objecte del mateix recurs. Això no obstant, la persona menor d'edat continua en la mateixa situació quant a l'internament provisional o a les condicions de la llibertat provisional, o pel que fa a les altres mesures cautelars o d'assegurament que s'hagin adoptat, malgrat que la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia pot modificar en qualsevol moment la situació del menor d'edat, d'ofici o a instància de part, i també pot adoptar les mesures provisionals adequades per garantir el compliment de les obligacions civils que es puguin deduir, o decidir provisions per a la víctima d'acord amb el que disposa la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal.

6. En cas que hi hagi diferents persones condemnades o a les quals s'hagi imposat una mesura disciplinària, educativa o de seguretat en el marc del mateix procés penal, el recurs que interposi una d'aquestes persones no afecta la situació personal de les altres persones, les quals no són considerades com a part en el recurs interposat.

Article 39. Recursos d'audiència i de revisió

1. Contra les sentències dictades en rebel·lia pel Tribunal de Corts, la persona menor d'edat a la qual s'ha imposat una mesura disciplinària, educativa o de seguretat pot interposar un recurs d'audiència d'acord amb les disposicions de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal.

2. Els acords, les sentències i les ordenances penals fermes i executòries dictades pel Tribunal de Corts o el batlle poden ser objecte d'un recurs de revisió, d'acord amb les disposicions de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal.

Capítol tercer. Execució de les resolucions

Article 40. Competència

1. L'execució de les sentències i els acords recaiguts en els processos penals que se segueixen contra persones menors d'edat correspon al Tribunal de Corts.

2. L'execució de les ordenances penals dictades en els processos penals que se segueixen contra menors d'edat correspon al mateix batlle que les ha dictat.

3. Les decisions que el Tribunal de Corts o el batlle adopten en període d'execució de les resolucions esmentades als apartats anteriors prenen la forma d'autes.

Article 41. Substitució de mesures

1. El Tribunal de Corts o el batlle pot substituir una mesura disciplinària d'internament d'una durada inferior a dos anys o en què quedi pendent de complir una durada inferior a dos anys, per una altra mesura disciplinària o educativa, tenint en consideració la naturalesa i la gravetat del fet comès, les circumstàncies personals de la persona menor d'edat a la qual s'ha imposat la mesura, la seva conducta i l'esforç per reparar el dany causat.

2. La durada de la mesura substitutiva adoptada pel Tribunal de Corts o el batlle no pot excedir la durada que s'hauria establert en relació amb la mesura substituïda. Aquesta norma no s'aplica, però, en cas que la mesura substitutiva sigui una mesura educativa i la mesura substituïda sigui una mesura disciplinària.

3. En cas d'incompliment total o parcial de la mesura substitutiva, el Tribunal de Corts o el batlle revoca la substitució i decideix que es compleixi o es continuï complint la mesura substituïda.

Article 42. Suspensió de mesures

1. El Tribunal de Corts o el batlle pot suspendre l'execució de la mesura disciplinària, educativa o de seguretat imposada durant un termini màxim de tres anys, sempre que no es tracti d'una mesura disciplinària d'internament d'una durada superior a dos anys o en què quedi pendent de complir una durada superior a dos anys.

2. La suspensió de la mesura queda condicionada al fet que a la persona menor d'edat no se li imposi una altra mesura disciplinària, educativa o de seguretat, o no sigui condemnada durant el període fixat pel Tribunal de Corts o el batlle, i que compleixi les mesures educatives que s'hagin pogut establir i es repari el dany causat.

3. En cas d'incompliment total o parcial de les condicions establertes, el Tribunal de Corts o el batlle revoca la suspensió i decideix que es compleixi o es continuï complint la mesura suspesa.

Article 43. Reducció de mesures

Les mesures educatives es poden reduir en virtut dels informes que s'emetin sobre el compliment d'aquestes mesures i sempre que s'hagin complert els objectius socials i educatius que es pretenien.

Article 44. Procediment comú

En els casos establerts als articles 41, 42 i 43, el Tribunal de Corts o el batlle adopta les decisions

amb l'audiència prèvia del Ministeri Fiscal i de les altres parts, i en vista de l'informe que elabori, si escau, l'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia.

Article 45. Majoria d'edat

1. L'execució de les mesures disciplinàries, educatives o de seguretat imposades a les persones menors d'edat no s'interromp quan assoleixen la majoria d'edat.

2. En cas que un menor d'edat que compleix una mesura cautelar d'internament provisional o una mesura disciplinària d'internament en règim tancat o semiovert assoleixi la majoria d'edat, el Tribunal de Corts o el batlle, d'ofici o instància del Ministeri Fiscal, de l'advocat de la persona condemnada o de la Direcció del centre on compleix aquesta mesura, pot decidir que segueixi complint-la al Centre Penitenciari juntament amb la resta dels majors d'edat. Aquesta decisió s'ha d'adoptar tenint en compte la conducta de la persona que compleix la mesura i el seu grau de maduresa i, en cas que aquesta persona no hi estigui d'acord, només es pot adoptar sobre la base del fet que el canvi de règim sigui necessari per no causar perjudicis a altres menors d'edat que també compleixin una mesura disciplinària.

3. En cas que s'hagi adoptat una mesura cautelar d'internament provisional o una mesura disciplinària d'internament en règim tancat o semiovert en relació amb una persona que ha assolit l'edat de vint-i-un anys, o si, malgrat haver estat adoptada abans, la persona assoleix l'edat de vint-i-un anys quan encara està complint aquesta mesura cautelar o disciplinària, el Tribunal de Corts o el batlle, amb l'audiència prèvia del Ministeri Fiscal, de l'advocat de la persona interessada, de la Direcció del centre on compleix la mesura i, si escau, de l'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia, decideix que es compleixi o es continuï complint la mesura cautelar o disciplinària al Centre Penitenciari juntament amb la resta dels majors d'edat, llevat que consideri que d'acord amb les circumstàncies que concorren és més aconsellable que ho faci o ho continuï fent en un altre centre o d'acord amb un altre règim.

4. En cas que el Tribunal de Corts o el batlle imposi una mesura disciplinària d'internament en règim tancat o semiovert a una persona que ja ha estat ingressada anteriorment al Centre Penitenciari juntament amb la resta dels majors d'edat, decideix que aquesta mesura s'ha de complir al mateix lloc i d'acord amb el mateix règim, llevat que consideri que d'acord amb les circumstàncies que concorren és més aconsellable que ho faci en un altre centre o d'acord amb un altre règim.

Títol VI. Prescripció i responsabilitat civil

Capítol primer. Prescripció

Article 46. Prescripció de les infraccions penals

1. Les infraccions penals comeses per persones menors d'edat prescriuen:

a) Al cap de deu anys quan es tracti de delictes que tinguin assignada una pena el límit màxim de la qual sigui de deu anys o més.

b) Al cap de cinc anys quan es tracti dels altres delictes majors dolosos.

c) Al cap de dos anys quan es tracti de delictes majors imprudents i de delictes menors.

d) Al cap de sis mesos quan es tracti dels delictes d'injúria, calúmnia i difamació, i de les contravencions penals.

2. Els delictes de tortura i genocidi, i els delictes contra la humanitat, no prescriuen en cap cas.

Article 47. Prescripció de les mesures disciplinàries, educatives i de seguretat

1. Les mesures disciplinàries, educatives o de seguretat d'una durada igual o superior a dos anys prescriuen al cap de deu anys; les mesures restants imposades per delictes majors prescriuen al cap de cinc anys; les mesures imposades per delictes menors prescriuen al cap de dos anys, i les mesures imposades per contravencions penals prescriuen al cap d'un any.

2. Les mesures imposades per delictes de tortura i genocidi, i per delictes contra la humanitat, no prescriuen en cap cas.

Article 48. Registre de processos penals contra persones menors d'edat

1. El Tribunal de Corts du un registre dels processos penals que s'han seguit contra persones menors d'edat on es fan constar en cada anotació els seus cognoms i el nom, la data i el lloc de naixement, la nacionalitat, els noms dels progenitors, la data de la resolució definitiva adoptada en el marc del procés i el número de registre del procés.

2. El registre a què fa referència l'apartat anterior només el pot consultar el Tribunal de Corts o el batlle a l'efecte d'aplicar aquesta Llei.

Capítol segon. Responsabilitat civil

Article 49. Responsabilitat civil

1. Les persones menors d'edat que hagin comès una infracció penal i en siguin responsables d'acord amb aquesta Llei també responen civilment pels danys i perjudicis que se'n puguin derivar.

2. Els pares, els tutors i els vigilants dels menors d'edat responen subsidiàriament pels danys i els perjudicis causats pels menors d'edat en cas que estiguin sota la seva potestat, tutela o guarda.

3. Els asseguradors que hagin assumit el risc de les responsabilitats pecuniàries derivades dels actes comesos pels menors d'edat són responsables civils solidaris fins al límit de la indemnització legal o pactada.

Títol VII. Execució de les mesures cautelars o disciplinàries d'internament

Capítol primer. Règim d'internament

Article 50. Drets de les persones menors d'edat internades

1. Totes les persones menors d'edat internades tenen el dret que se'ls respecti la personalitat, la llibertat ideològica i religiosa i els altres drets i interessos legítims no afectats pel contingut de la mesura cautelar o disciplinària d'internament, especialment els drets i interessos inherents a la minoria d'edat.

2. En conseqüència, es reconeixen als menors d'edat internats els drets següents:

a) Dret que l'entitat de la qual depèn el centre on es troben internats vetlli per la seva vida, la seva integritat física i la seva salut, de manera que en cap cas no poden ser sotmesos a tractes cruels, inhumans o degradants, o a maltractaments de paraula o d'obra, ni poden ser objecte d'un rigor arbitrari o innecessari en l'aplicació de les normes.

b) Dret a rebre una educació i una formació integrals i en tots els àmbits, adequada a les seves circumstàncies, i a participar en les activitats del centre.

c) Dret al respecte de la seva dignitat, a ser designats pel seu propi nom, a disposar de la seva pròpia roba o a optar per la roba que els procuri el centre, a disposar dels béns de la seva propietat que autoritzi la normativa aplicable, i que la seva condició de persones internades sigui estrictament reservada davant de terceres persones.

d) Dret a l'exercici dels drets civils, polítics, socials, religiosos, econòmics i culturals que els corresponguin, excepte quan siguin incompatibles amb l'objecte o amb les condicions de compliment de la mesura.

e) Dret a rebre assistència psicològica i social.

f) Dret a comunicar-se i a rebre visites dels progenitors, els tutors o els representants legals, i també dels altres familiars, amics i persones properes sempre que la comunicació hagi estat autoritzada pel representant legal o *ad hoc*.

g) Dret a la intimitat, especialment en les comunicacions i en les visites amb el seu entorn familiar, sense perjudici de les limitacions establertes per raons de seguretat i d'ordre intern del centre.

h) Dret a comunicar-se de manera reservada amb els seus advocats, el tribunal o el batlle competent, el Ministeri Fiscal i l'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia.

i) Dret a formular peticions i queixes a la Direcció del centre, al ministre encarregat de la justícia, al tribunal o el batlle competent, al Ministeri Fiscal i al Raonador del Ciutadà, i a presentar tots els recursos legals que prevegi la normativa aplicable en defensa dels seus drets i interessos legítims.

j) Dret a rebre informació personal i actualitzada dels seus drets i les seves obligacions, de la seva situació personal i judicial, de les normes de funcionament i de règim intern del centre, i dels procediments per fer efectius els drets esmentats, especialment a l'efecte formular peticions, queixes i recursos.

k) Dret que els seus pares, tutors o representants legals siguin informats sobre la seva situació i evolució, i sobre els drets que els corresponen, amb els únics límits que prevegi la normativa aplicable.

Article 51. Deures de les persones menors d'edat internades

Les persones menors d'edat internades estan obligades a:

a) Romandre en el centre a disposició del tribunal o el batlle competent fins que siguin posades en llibertat, sense perjudici dels permisos de sortida i les activitats autoritzades que puguin fer a l'exterior.

b) Respectar i complir les normes de funcionament i de règim intern del centre, i les directrius i les instruccions que rebin del personal que hi treballa en l'exercici legítim de les seves funcions.

c) Col·laborar en la consecució d'una activitat ordenada a l'interior del centre i mantenir una actitud de respecte i consideració envers tothom, especialment amb les autoritats i els funcionaris competents, els treballadors del centre i els altres menors d'edat internats.

d) Utilitzar adequadament les instal·lacions del centre i els mitjans materials que es posin a la seva disposició.

e) Observar les normes higièniques i sanitàries, i sobre el vestuari i la neteja personal que s'estableixin en el centre.

f) Col·laborar per mantenir el bon ordre i la neteja del centre.

g) Rebre l'ensenyament bàsic obligatori que estableixi la normativa aplicable.

h) Participar en les activitats formatives, educatives, recreatives i esportives que s'estableixin en funció de la seva situació personal per preparar-les per a la vida en llibertat.

Article 52. Ingrés i atenció mèdica i personal

1. L'ingrés d'una persona menor d'edat en un centre només es pot fer en virtut d'un aute, una sentència o una ordenança dictada pel Tribunal de Corts o el batlle competent. No obstant això, els menors d'edat que s'hagin evadit del centre, o que no hi hagin retornat després d'un permís de sortida, també hi poden ingressar si s'hi presenten voluntàriament.

2. El centre ha de dur un llibre de registre on s'han d'anotar tots els ingressos.

3. Tots els menors d'edat que ingressen per primera vegada en un centre han de ser examinats per un facultatiu mèdic en el termini més breu possible, i com a màxim dins el dia hàbil següent al dia en què hi ingressin, com també immediatament abans sortir definitivament del centre. Arran de l'examen inicial s'ha obrir una història clínica individual per a cada menor d'edat internat, a la qual només té accés el personal autoritzat. En cas de malaltia contagiosa es poden aplicar mesures d'aïllament, que s'han d'aixecar tan bon punt cessi la situació de risc. El centre ha de facilitar el tractament mèdic i els medicaments necessaris als menors d'edat internats.

4. El centre ha de facilitar als menors d'edat internats els serveis i els articles d'higiene diària, la roba de llit necessària i un lloc per guardar les seves pertinences. També els ha de facilitar la roba necessària per romandre al centre i, si escau, per a les sortides a l'exterior, quan el menor d'edat no hagi optat pel dret d'utilitzar les seves pròpies peces de roba o no en disposi. La roba facilitada pel centre no pot ser distintiva de la condició d'intern.

Article 53. Trasllats

1. Els trasllats de persones menors d'edat internades per a un ingrés hospitalari, per assistir a consultes mèdiques o per raó de les actuacions judicials que els afectin els han de dur a terme membres del Cos de Policia o del Cos Penitenciari, en els termes que es determinin reglamentàriament. Els ingressos en centres hospitalaris s'han de comunicar al tribunal o el batlle competent, al Ministeri Fiscal i al ministre encarregat de la justícia.

2. Els trasllats dels menors d'edat internats s'han de fer de forma que se'n garanteixi la dignitat, la privadesa, la seguretat i els altres drets que els reconeix la normativa aplicable.

Article 54. Activitats i descans

1. La Direcció del centre on estan internades les persones menors d'edat ha de fixar un horari en

funció del qual es regulen les activitats del centre. També ha de determinar quines activitats són obligatòries i quines són optatives.

2. Els menors d'edat internats en un centre han de gaudir de vuit hores ininterrompudes de descans nocturn com a mínim, i aquest descans ha de ser compatible amb les comunicacions i les visites a les quals tenen dret, i amb les activitats que han de portar a terme.

Article 55. Informació i reclamacions

1. En el moment en què ingressen per primera vegada en el centre, les persones menors d'edat han de rebre informació sobre els seus drets i les seves obligacions, sobre el règim d'internament al qual estan sotmeses, sobre les qüestions d'organització general, sobre les normes de funcionament i de règim intern del centre, sobre les normes disciplinàries, i sobre els mitjans per formular peticions, queixes i recursos. La informació s'ha de facilitar en un idioma que entenguin i en un llenguatge adaptat a la seva edat.

2. Tots els menors d'edat internats poden formular, verbalment o per escrit, en un sobre obert o tancat, peticions i queixes a la Direcció del centre, al ministre encarregat de la justícia, al tribunal o el batlle competent, i al Raonador del Ciutadà, sobre qüestions referents a la seva situació d'internament. Si aquestes peticions o queixes es presenten a la Direcció del centre i són de la seva competència, la Direcció les ha d'atendre en la mesura que sigui possible; si no són de la seva competència, les ha de traslladar a la institució pública o l'autoritat competent.

Article 56. Informació en cas defunció, accident o malaltia

1. En cas de malaltia, accident o qualsevol altra circumstància greu que concerneixi una persona menor d'edat internada, la Direcció del centre n'ha d'informar immediatament els progenitors, els tutors o els representants legals.

2. Els menors d'edat internats han de ser informats sense dilació de la defunció, l'accident o la malaltia greu de qualsevol persona amb la qual tinguin una relació propera de parentiu, i se'ls ha de garantir, si cal, l'assistència psicològica i social oportuna.

Article 57. Comunicacions amb els familiars i advocats

1. Les persones menors d'edat internades tenen el dret de comunicar-se periòdicament, de forma oral i escrita, i de forma separada, amb els seus familiars i advocats.

2. Aquest dret es pot exercir en la pròpia llengua i s'ha de desenvolupar en condicions de privacitat,

sense altres restriccions que les que calgui imposar per raons de seguretat o d'ordre intern del centre.

3. El règim i les modalitats de les comunicacions orals es regulen per reglament, el qual ha de garantir, en tot cas i a partir de l'endemà de l'ingrés, tres visites mínimes setmanals amb els familiars d'una durada no inferior a quaranta minuts.

4. Les visites amb els familiars i els advocats tenen lloc en una sala habilitada a aquest efecte, sense vidre de separació i que permeti, si escau, l'estudi de documents.

Article 58. Comunicacions amb l'autoritat judicial, el Ministeri Fiscal i l'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia

1. La comunicació de les persones menors d'edat internades amb el tribunal o el batlle competent, o amb el Ministeri Fiscal, s'ha de fer sempre que aquestes autoritats ho demanin.

2. La comunicació dels menors d'edat internats amb l'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia s'ha de portar a terme, com a mínim, una vegada a la setmana.

3. Les visites amb el tribunal o el batlle competent, el Ministeri Fiscal o l'àrea competent del ministeri encarregat de la justícia es fan en locals adequats que facilitin al màxim la comunicació i permetin, si escau, l'estudi de documents.

Article 59. Comunicacions telefòniques

1. Les comunicacions orals es poden fer telefònicament en els casos i les condicions que es determinin per la via reglamentària, a través dels mitjans que el centre posi a disposició les persones menors d'edat internades.

2. Els menors d'edat internats o els seus progenitors, tutors o representants legals han d'abonar l'import de les trucades telefòniques d'acord amb les tarifes públiques vigents.

3. Es prohibeix l'ús de telèfons mòbils als menors d'edat internats.

Article 60. Intervenció i restricció de les comunicacions

1. Les comunicacions orals i escrites només poden ser intervingudes o restringides quan ho determini el tribunal o el batlle competent.

2. Les cartes que entrin al centre i vagin adreçades a una persona menor d'edat internada s'han d'obrir en presència seva, a l'únic efecte de verificar que no s'utilitzen per introduir al centre articles o productes prohibits. Aquesta comprovació ha de respectar en tot cas el secret de les comunicacions.

3. La Direcció del centre pot demanar al tribunal o el batlle competent que decideixi, mitjançant un aute motivat, la intervenció o la restricció de les comunicacions quan hi hagi indicis raonables per creure que les persones que es comuniquen poden estar preparant una actuació delictiva o que pugui comprometre la seguretat i la convivència dins el centre.

Article 61. Mesures de vigilància i seguretat

1. Les actuacions de vigilància i seguretat interior en el centre poden comportar la inspecció de les dependències i l'escorcoll de les persones menors d'edat internades, i també de la seva roba i els seus efectes.

2. Els escorcolls dels menors d'edat internats han de respondre a criteris de necessitat i proporcionalitat, i han de consistir en la utilització de mitjans de detecció electrònica i, només en cas que sigui necessari, en escorcolls per palpació. Els escorcolls integrals o interns dels menors d'edat únicament els pot fer personal mèdic, amb l'autorització prèvia del tribunal o el batlle competent.

3. Només es pot fer ús dels mitjans de contenció que s'estableixin per reglament, en la forma que també s'hi estableixi. En qualsevol cas, l'ús dels mitjans de contenció només pot estar motivat per evitar actes d'evasió, amotinaments, baralles i altres situacions extremament greus; per evitar danys dels menors d'edat internats a si mateixos o a altres persones, o per vèncer la resistència activa i passiva a les instruccions del personal del centre en l'exercici legítim de les seves funcions.

Article 62. Incentius

S'ha d'establir per reglament un sistema d'incentius adequat per premiar els actes de bona conducta i el sentit de la responsabilitat en el comportament de les persones menors d'edat internades.

Capítol segon. Règim disciplinari

Article 63. Disposicions generals

1. El règim disciplinari dels centres on es troben persones menors d'edat internades té com a objectiu preservar la seguretat interna i la convivència entre elles, i entre els menors d'edat i el personal que treballa al centre o les altres persones que hi accedeixen legalment.

2. El règim disciplinari es regeix pel que estableix aquesta Llei i els reglaments que la desenvolupen, i s'ha d'aplicar amb respecte de la dignitat dels menors d'edat expedientats. En cap cas, però, se'ls pot privar dels drets d'alimentació, d'ensenyament obligatori i de comunicacions i visites que preveu aquesta Llei.

Article 64. Responsabilitat disciplinària

1. Les persones menors d'edat internades estan sotmeses a la responsabilitat disciplinària derivada de l'incompliment d'aquesta Llei i de les normes que la desenvolupen.

2. La responsabilitat disciplinària és independent de la responsabilitat civil i penal en què puguin incórrer els menors d'edat internats pels mateixos fets.

3. Si en el decurs de la tramitació d'un procediment sancionador a l'empara d'aquest capítol es manifesten indicis de conductes que poden constituir una infracció penal, la persona o l'òrgan que es determini reglamentàriament ho ha de fer saber al tribunal o el batlle competent; no obstant això, la persona o l'òrgan competent per iniciar el procediment o, si escau, l'instructor no han de suspendre la tramitació del procediment esmentat. En aquest cas, la persona o l'òrgan que es determini reglamentàriament ha de comunicar al tribunal o el batlle competent la resolució sancionadora o d'arxivament de l'expedient disciplinari, i la sanció disciplinària eventualment imposada i complerta s'ha de tenir en compte a l'hora d'imposar les mesures que escaiguin per part del tribunal o el batlle competent.

4. Es considera una falta disciplinària tota acció o omissió que constitueixi un incompliment de les obligacions a les quals estan sotmeses els menors d'edat internats.

5. La comissió d'una falta implica l'exigència de responsabilitat disciplinària mitjançant la imposició de la sanció que escaigui en funció de la tipificació i el procediment establerts en aquesta Llei.

6. És responsable disciplinàriament el menor d'edat internat que sigui autor de la falta i els altres menors d'edat que n'hagin induït, consentit o encobert la comissió:

a) Es considera autor qui comet la falta personalment, conjuntament amb altri o per mitjà d'algú de qui se serveix com a instrument. També es considera autor qui de manera directa i conscient força o indueix altri a la comissió d'una falta, o a cooperar-hi amb actes necessaris. Així mateix, es considera autor per omissió qui, amb coneixement de la comissió d'una falta i tenint l'obligació d'evitar el resultat i podent-ho fer, n'hagi permès la producció sense haver-hi participat.

b) Es considera encobridor qui, tenint coneixement de la comissió d'una falta i sense haver-hi participat, ajudi l'autor a aprofitar-se'n.

Article 65. Drets de les persones menors d'edat expedientades

Les persones menors d'edat internades que són objecte d'un expedient disciplinari tenen els drets següents:

a) Dret a ser informades dels fets que se'ls imputen, de les faltes que aquests fets puguin constituir, de les sancions que els puguin ser imposades, de la identitat de la persona designada com a instructor i de la persona o l'òrgan competent per imposar la sanció.

b) Dret d'accés a l'expedient disciplinari, de conèixer l'estat de la tramitació i d'obtenir còpies dels documents, en els termes del Codi de l'Administració.

c) Dret a formular al·legacions, a proposar les proves que considerin oportunes i a utilitzar tots els mitjans de defensa admesos per l'ordenament jurídic que siguin procedents.

d) Dret a la presumpció d'innocència i a no declarar en contra de si mateixes.

e) Dret a ser assistides per un advocat durant la tramitació de l'expedient.

f) Dret a obtenir una resolució motivada.

g) Qualsevol altre dret que reconeguin la Constitució o les lleis.

Article 66. Faltes disciplinàries

1. Les faltes disciplinàries comeses per les persones menors d'edat internades es classifiquen en lleus, greus i molt greus.

2. Es consideren faltes molt greus:

a) Agredir, amenaçar o coaccionar els altres menors d'edat internats, el personal del centre, i les autoritats i les altres persones que s'hi trobin.

b) Calumniar o injuriar els altres menors d'edat internats, el personal del centre, i les autoritats i les altres persones que s'hi trobin.

c) Participar en motins, insubordinacions o desordres col·lectius.

d) Intentar, facilitar o consumir la pròpia evasió o la dels altres menors d'edat internats.

e) Resistir-se d'una manera activa i greu al compliment de les directrius o les instruccions del personal que treballa en el centre i que es rebin en l'exercici legítim de les seves funcions.

f) Causar danys dolosos greus a les instal·lacions, els materials o els efectes del centre, o a les pertinences d'altres persones.

g) Sostreure materials o efectes del centre, o pertinences d'altres persones.

h) Introduir al centre, cedir, posseir, consumir o fer sortir del centre drogues tòxiques o productes estupefaents, o traficar-hi.

i) Introduir al centre, cedir o posseir o fer sortir del centre, o traficar-hi, armes o objectes prohibits per les normes de funcionament o de règim intern i que comportin un perill per a les persones.

j) Oferir gratificacions al personal del centre amb la finalitat d'obtenir favors.

k) La comissió de dos faltes greus, encara que siguin de distinta naturalesa, sempre que es cometin dins el període d'un any des de la primera de les faltes i que l'autor hagi estat sancionat per aquesta falta.

l) Encobrir o consentir la comissió d'una falta molt greu, o induir i cooperar a cometre-la.

3. Es consideren faltes greus:

a) Mancar al respecte de forma greu als altres menors d'edat internats, al personal del centre, i a les autoritats i les altres persones que s'hi trobin, sempre que no es pugui considerar una falta molt greu.

b) Desobeir les directrius i les instruccions que es rebin pel personal que treballa en el centre en l'exercici legítim de les seves funcions, o resistir-se passivament a complir-les, sempre que no es pugui considerar una falta molt greu.

c) Causar danys dolosos lleus o danys per negligència a les instal·lacions, els materials o els efectes del centre, o a les pertinences d'altres persones.

d) Introduir al centre, cedir, posseir o fer sortir del centre, o traficar-hi, objectes prohibits per les normes de funcionament o de règim intern, sempre que no es pugui considerar una falta molt greu.

e) Introduir al centre, cedir, posseir, consumir o fer sortir del centre begudes alcohòliques o medicaments no autoritzats, o traficar-hi.

f) La comissió de dos faltes lleus, encara que siguin de distinta naturalesa, sempre que es cometin dins el període d'un any des de la primera de les faltes i que l'autor hagi estat sancionat per aquesta falta.

g) Encobrir o consentir la comissió d'una falta greu, o induir o cooperar a cometre-la.

4. Es consideren faltes lleus:

a) Mancar al respecte de forma lleu als altres menors d'edat internats, al personal del centre, i a les autoritats i les altres persones que s'hi trobin.

b) Fer un ús improp i perjudicial en el centre d'objectes i substàncies no prohibits per les normes de funcionament o de règim intern.

c) Causar danys d'una quantia elevada a les instal·lacions, els materials o els efectes del centre, o a les pertinences d'altres persones, per manca de cura o de diligència.

d) Practicar jocs no autoritzats per les normes de funcionament o de règim intern.

e) Pertorbar les activitats educatives, formatives, culturals o de lleure que es facin en el centre.

f) Comunicar-se sense respectar els conductes reglamentaris amb els altres menors d'edat internats o amb qualsevol altra persona.

g) Llençar objectes des del pati o des de les finestres del centre.

h) Qualsevol altra acció o omissió que suposi un incompliment de les obligacions del menor d'edat internat d'acord amb les normes de funcionament o de règim intern i que produeixi una alteració de la convivència del centre, sempre que no estigui tipificada com una falta greu o molt greu.

i) Encobrir o consentir la comissió d'una falta lleu, o induir o cooperar a cometre-la.

Article 67. Prescripció de les faltes

1. Les faltes lleus prescriuen al cap d'un mes; les faltes greus, al cap de sis mesos, i les faltes molt greus, al cap d'un any. Aquests terminis es comencen a comptar a partir de la data del fet causant o des del dia en què se n'hagi hagut de tenir coneixement.

2. El termini de prescripció s'interromp per qualsevol actuació realitzada amb coneixement formal de la persona menor d'edat interessada i del seu representant legal que s'adreci a la iniciació, la tramitació o la resolució de l'expedient disciplinari.

3. La interrupció deixa de tenir efecte si no s'incoa l'expedient disciplinari o queda paralitzat durant més de sis mesos per causa no imputable a la persona menor d'edat interessada o al seu representant legal. En aquest cas, el còmput del termini de prescripció s'inicia de nou a partir de la data de la darrera actuació que consti en l'expedient disciplinari.

Article 68. Sancions

1. Per la comissió de les faltes molt greus es pot imposar alguna de les sancions següents:

a) La separació de la resta de menors d'edat internats durant un període d'entre tres i set dies.

b) La separació de la resta de menors d'edat internats durant un període d'entre tres i cinc caps de setmana.

c) La privació de sortir els caps de setmana durant un període d'entre dos i quatre caps de setmana.

d) La privació de fer sortides de caràcter recreatiu durant un període d'entre un i dos mesos.

e) La privació de fer ús d'aparells electrònics o audiovisuals durant un període d'entre set i quinze dies.

f) La privació de participar en les activitats recreatives del centre durant un període d'entre quinze dies i un mes.

2. Per la comissió de les faltes greus es pot imposar alguna de les sancions següents:

a) La separació de la resta de menors d'edat internats durant un període d'entre un i dos dies.

b) La separació de la resta de menors d'edat internats durant un període d'entre un i dos caps de setmana.

c) La privació de sortir els caps de setmana durant un període d'entre un i dos caps de setmana.

d) La privació de fer sortides de caràcter recreatiu durant un període d'entre un dia i un mes.

e) La privació de fer ús d'aparells electrònics o audiovisuals durant un període d'entre dos i sis dies.

f) La privació de participar en les activitats recreatives del centre durant un període d'entre set dies i catorze dies.

3. Per la comissió de les faltes lleus es pot imposar alguna de les sancions següents:

a) La privació de participar en totes o algunes de les activitats recreatives del centre durant un període d'entre un dia i sis dies.

b) L'amonestació.

4. No obstant el que estableixen els apartats anteriors, quan la falta comesa pel menor d'edat internat no revesteixi una gravetat especial, es pot imposar una o unes quantes de les activitats de reparació següents, les quals requereixen en tot cas l'acceptació del menor d'edat i del seu representant legal:

a) Presentar verbalment les excuses a la víctima de la falta.

b) Redactar una carta d'excusa.

c) Redactar un escrit sobre la falta comesa i sobre el perjudici que ha ocasionat.

d) Fer un treball de neteja, d'arranjament o de reparació dels locals del centre durant un període màxim de setze hores, sense sobrepasar les sis hores diàries, i sempre que el treball no comprometi l'ensenyament obligatori i les comunicacions i les visites a què té dret el menor d'edat.

5. La sanció de separació de la resta de menors d'edat internats només es pot aplicar en els casos en què en la comissió de la falta s'hagi manifestat una agressivitat o violència evidents, o una alteració greu de la convivència, o en els casos en què després de la comissió de falta persisteixi l'agressivitat, la violència o l'alteració esmentades. Aquesta sanció suposa que el menor d'edat romangui a la seva habitació o en una altra habitació amb característiques anàlogues,

durant l'horari d'activitats del centre, llevat per assistir a l'ensenyament obligatori, per rebre visites i per disposar d'una hora al dia a l'aire lliure. Durant el compliment de la sanció el menor d'edat no pot fer ús en cap cas del televisor.

La sanció de separació de la resta de menors d'edat internats no es pot aplicar als malalts o a les embarassades, o durant els sis mesos posteriors a la terminació de l'embaràs. Si en algun moment durant el compliment de la sanció s'aprecia que afecta la salut física o mental del menor d'edat, la sanció esmentada s'ha de deixar sense efecte.

Article 69. Graduació de les sancions

Les sancions es graduen en funció de les circumstàncies que concorren en cada cas, d'acord amb els principis generals establerts en la legislació vigent i, en concret, de conformitat amb els criteris següents:

a) Violència exercida.

b) Intencionalitat.

c) Pertorbació de la convivència en el centre.

d) Danys i perjudicis causats.

e) Antecedents i reiteració o reincidència.

f) Grau de participació.

Article 70. Prescripció de les sancions

1. Les sancions imposades per faltes lleus prescriuen al cap d'un mes; les sancions per faltes greus, al cap de sis mesos, i les sancions per faltes molt greus, al cap d'un any. Aquests terminis es comencen a comptar a partir de l'endemà del dia en què ha esdevingut ferma la resolució que imposa la sanció.

2. El termini de prescripció s'interromp per l'inici, amb el coneixement formal de la persona menor d'edat sancionada i del seu representant legal, de l'execució de la sanció.

3. La interrupció deixa de tenir efecte si l'execució resta aturada durant més d'un any per causa no imputable al menor d'edat sancionat o al seu representant legal. En aquest cas, el còmput del termini de prescripció s'inicia de nou a partir de la data de la darrera actuació que consti en l'expedient d'execució.

Article 71. Inici del procediment disciplinari

1. El procediment disciplinari contra una persona menor d'edat internada s'inicia, d'ofici o arran d'una denúncia o una comunicació, en virtut de la incoació d'un expedient disciplinari, que es tramita amb respecte dels principis generals del règim sancionador.

2. La competència per incoar un expedient disciplinari contra un menor d'edat internat

correspon a la persona o l'òrgan que es determini reglamentàriament. Si els mateixos fets poden ser constitutius de més d'una falta amb una classificació distinta, és competent per incoar l'expedient disciplinari la persona o l'òrgan que ho sigui per raó de la falta més greu.

3. La persona o l'òrgan competent per incoar l'expedient disciplinari designa un instructor entre les persones que es determinin reglamentàriament.

4. L'instructor ha d'abstenir-se d'actuar en els supòsits en què ho estableixi la normativa aplicable i, en cas que no ho faci, pot ser recusat:

a) Si concorre algun motiu d'incompatibilitat i, en concret, algun dels supòsits previstos al Codi de conducta per a l'Administració pública, l'instructor ho ha de comunicar a la persona o l'òrgan que l'ha designat, en el termini màxim de dos dies hàbils a comptar de l'endemà del dia en què se l'assabenti de la designació. Dins dels dos dies hàbils següents, la persona o l'òrgan que ha designat l'instructor resol motivadament, i aquesta resolució no és susceptible de recurs.

b) En cas que es recusi l'instructor, també resol motivadament la persona o l'òrgan que l'ha designat, en el mateix termini assenyalat a la lletra *a* anterior. Aquesta resolució no és susceptible de recurs, sense perjudici que es pugui al·legar aquest aspecte en virtut del recurs que es formulï contra la resolució disciplinària.

5. La resolució mitjançant la qual s'incoa l'expedient disciplinari i es designa l'instructor s'ha de notificar per escrit al menor d'edat expedientat i al seu representant legal, al tribunal o el batlle competent, al Ministeri Fiscal i al ministre encarregat de la justícia.

Article 72. Instrucció de l'expedient disciplinari

1. L'instructor ha de formular, en el termini màxim de deu dies hàbils per a les faltes lleus, i d'un mes per a les faltes greus i molt greus, des del dia en què es notifiqui a la persona menor d'edat expedientada i al seu representant legal la resolució assenyalada a l'apartat 5 de l'article 71, el plec de càrrecs corresponent, que ha d'incloure els fets imputats, amb expressió de les faltes presumptament comeses i de les sancions que siguin aplicables.

2. El plec de càrrecs s'ha de notificar per escrit al menor d'edat expedientat i al seu representant legal, els quals disposen d'un termini de deu dies hàbils per fer al·legacions i sol·licitar, si escau, la pràctica de les proves que entenguin necessàries per a la seva defensa.

3. Una vegada contestat el plec de càrrecs o transcorregut el termini sense fer-ho, l'instructor pot practicar les proves sol·licitades i les altres proves

que consideri oportunes i siguin admissibles en dret, en el termini de deu dies hàbils. Posteriorment, ha de donar vista de l'expedient disciplinari al menor d'edat expedientat i al seu representant legal perquè en el termini de deu dies hàbils formulïn les conclusions que estimin convenientes.

4. Totes les persones i les entitats públiques i privades estan obligades, amb les limitacions que estableixen les lleis, a facilitar a l'instructor la informació necessària per al bon fi de la instrucció de l'expedient.

Article 73. Resolució de l'expedient disciplinari

1. La competència per dictar la resolució disciplinària i, si escau, imposar les sancions oportunes, o per arxivar l'expedient disciplinari, correspon a la persona o l'òrgan que es determini reglamentàriament. En tot cas, però, la persona o l'òrgan que ha instruït l'expedient disciplinari no pot ser el mateix que el resolgui i, si escau, imposi les sancions oportunes.

2. La resolució disciplinària s'ha de dictar en el termini de deu dies hàbils per a les faltes lleus, i d'un mes per a les faltes greus i molt greus, un cop transcorregut el darrer dels terminis concedits a la persona menor d'edat expedientada i al seu representant legal per formular les conclusions.

3. La resolució disciplinària ha de ser motivada i no pot incloure fets diferents dels que han fonamentat el plec de càrrecs, sense perjudici de la valoració jurídica que se'n faci. Si la resolució és sancionadora, s'han de determinar amb precisió les faltes comeses, els preceptes en què estan tipificades i les sancions imposades.

4. Les sancions d'amonestació arran de la comissió de faltes lleus poden ser imposades pel director del centre sense que calgui nomenar un instructor ni realitzar cap altre tràmit que el d'audiència o al·legacions escrites del menor d'edat expedientat i del seu representant legal, en el termini màxim d'un mes a comptar del dia en què es notifiqui la resolució mitjançant la qual s'incoa l'expedient disciplinari.

5. En els altres casos, si així ho sol·licita el menor d'edat expedientat i el seu representant legal, i alhora es mostren conformes amb els fets imputats, la falta comesa i la sanció aplicable, es pot prescindir de la instrucció de l'expedient i la persona o l'òrgan competent que es determini reglamentàriament pot dictar la resolució disciplinària que correspongui.

6. La resolució disciplinària es notifica al menor d'edat expedientat i al seu representant legal, al tribunal o el batlle competent, al Ministeri Fiscal i al ministre encarregat de la justícia. Aquesta resolució es pot impugnar per la via administrativa prop del ministre encarregat de la justícia i, un cop exhaurida

aquesta via, es pot interposar un recurs davant de la Secció Administrativa de la Batllia, en els termes que preveu la Llei de la jurisdicció administrativa i fiscal.

Article 74. Mesura cautelar

1. A l'inici o durant la tramitació d'un expedient disciplinari, la persona o l'òrgan competent per incoar l'expedient pot adoptar la mesura cautelar de separació de la persona menor d'edat expedientada de la resta de menors d'edat interns. Aquesta mesura cautelar només es pot adoptar quan l'expedient s'instrueixi per una falta molt greu, tenint en compte la gravetat dels fets comesos i les circumstàncies que concorren, i sempre que sigui estrictament necessari per mantenir l'ordre i la seguretat del centre.

2. La mesura cautelar de separació de la resta de menors d'edat interns no pot excedir dos dies naturals i el temps transcorregut s'ha de tenir en compte a l'efecte de computar el període de la sanció eventual de separació de la resta de menors d'edat interns que es pugui imposar al terme del procediment disciplinari.

3. La resolució mitjançant la qual s'adopta la mesura cautelar de separació de la resta de menors d'edat interns ha de ser motivada i es notifica al menor d'edat expedientat i al seu representant legal, al tribunal o el batlle competent, al Ministeri Fiscal i al ministre encarregat de la justícia. Aquesta resolució es pot impugnar en els termes que estableix l'apartat 6 de l'article 73.

Article 75. Extinció de la responsabilitat

1. La responsabilitat disciplinària s'extingeix pel compliment de la sanció, la defunció de la persona menor d'edat expedientada, la prescripció de la falta i la prescripció de la sanció.

2. Si durant la tramitació de l'expedient disciplinari el menor d'edat expedientat deixa d'estar internat en el centre, s'ha de dictar una resolució en què es declara extingida la responsabilitat disciplinària i s'arxiva el procediment, sense perjudici de la responsabilitat civil o penal que es derivi de les faltes comeses eventualment durant el temps en què el menor d'edat va estar internat en el centre.

Disposició addicional primera. Supletorietat legal

En defecte d'aquesta Llei, s'apliquen a les persones menors d'edat que han comès una infracció penal i als processos penals que se segueixen contra aquestes persones les disposicions del Codi penal i de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal.

Disposició addicional segona. Formacions

Els batlles i els magistrats que siguin competents per instruir i jutjar els processos penals que se segueixen contra persones menors d'edat, i els secretaris judicials i els membres del Ministeri Fiscal i del Cos de Policia que intervinguin i participin en aquests processos, han de rebre formacions inicials i continuades específiques. Aquestes formacions han de tenir com a objectiu garantir que la interacció i la comunicació amb les persones menors d'edat esmentades, i les decisions que s'adoptin, ho siguin amb respecte dels drets que els reconeix aquesta Llei i la normativa restant, i que es tinguin sempre en compte els interessos prevalents d'aquestes persones i la inclusió en el seu àmbit educatiu, familiar i social, i evitar així que pateixin perjudicis afegits o que se'ls ocasioni una estigmatització secundària.

Disposició transitòria primera. Normes processals

Les disposicions d'aquesta Llei són aplicables als processos penals que s'incoïn per fets presumptament comesos a comptar de la data en què entri en vigor. No obstant això, les disposicions de l'apartat 2 de l'article 3 i dels articles 15, 16 i 18 d'aquesta Llei es poden aplicar als processos que s'hagin incoat abans de la data en què entri en vigor, sempre que aquestes disposicions siguin més favorables que les disposicions de la Llei qualificada de la jurisdicció de menors, de modificació parcial el Codi penal i de la Llei qualificada de la Justícia, del 22 d'abril de 1999.

Disposició transitòria segona. Normes de competència

El Tribunal Unipersonal de Menors, el Tribunal Col·legiat de Menors, el batlle de menors i la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia segueixen sent competents per tramitar, resoldre i, si escau, executar els processos penals la competència dels quals tinguin atribuïda a la data de l'entrada en vigor d'aquesta Llei.

Disposició derogatòria

Es deroga la Llei qualificada de la jurisdicció de menors, de modificació parcial del Codi penal i de la Llei qualificada de la Justícia, del 22 d'abril de 1999.

Disposició final primera. Modificació de la Llei qualificada del Codi penal

Es modifica l'article 26 de la Llei 9/2005, del 21 de febrer, qualificada del Codi penal, el qual queda redactat com segueix:

“Article 26. *Minoria d'edat penal*

A les persones menors d'edat que no hagin complert divuit anys i que hagin comès una infracció penal els

és aplicable el que disposa la Llei qualificada de la responsabilitat penal de les persones menors d'edat.

A les persones que no hagi complert vint-i-un anys i que hagin comès una infracció penal els poden ser aplicades totes les mesures que preveu la Llei qualificada de la responsabilitat penal de les persones menors d'edat, sigui com a mesures substitutives d'entre les mesures previstes en matèria de substitució de penes, sigui com a obligacions de la suspensió condicional qualificada. Si no és el cas, s'apliquen les reduccions de pena previstes a l'article 54 d'aquesta Llei.”

Disposició final segona. Modificació de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal

1. Es modifica l'article 258 de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre de 1998, el qual queda redactat com segueix:

“Article 258

1. Al Llibre de condemes penals s'hi registren les resolucions condemnatòries dictades pels tribunals i els batlles, i es fan constar en cada anotació els cognoms i el nom del condemnat, la data i el lloc de naixement, la nacionalitat, els noms del pare i de la mare, la data de la sentència o l'ordenança penal condemnatòria, les penes imposades i el número del procés penal corresponent. Les anotacions es formalitzen en vista de les resolucions respectives i són signades pel secretari judicial que correspongui.

2. No obstant el que estableix l'apartat anterior, no poden ser objecte d'anotació les resolucions dels tribunals en el marc dels processos penals que se segueixin contra persones menors d'edat, sense perjudici del que estableixi la Llei de la responsabilitat penal de les persones menors d'edat.”

2. Es modifica el títol del títol tretzè de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre de 1998, el qual queda redactat com segueix:

“Títol tretzè. *Processos penals contra persones menors d'edat*”

3. Es modifica l'article 273 de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre de 1998, el qual queda redactat com segueix:

“Article 273

El procediment aplicable per a l'enjudiciament de les persones menors d'edat és el que estableix la Llei qualificada de la responsabilitat penal de les persones menors d'edat.”

Disposició final tercera. Modificació de la Llei qualificada penitenciària

1. Es modifica la lletra *a* de l'apartat 1 de l'article 53 de la Llei 4/2007, del 22 de març, qualificada penitenciària, la qual queda redactada com segueix:

“Article 53. *Sancions*

1. La comissió d'una infracció disciplinària pot donar lloc a les sancions següents:

a) Aïllament en cel·la, que no pot excedir catorze dies.

[...]”

2. Es modifica l'apartat 2 de l'article 56 de la Llei 4/2007, del 22 de març, qualificada penitenciària, el qual queda redactat com segueix:

“Article 56. *Mesura cautelar*

[...]

2. La mesura cautelar, a la qual són aplicables en tot cas les disposicions dels apartats 1, 2 i 3 de l'article 54, no pot excedir tres dies. El temps transcorregut s'ha de tenir en compte a l'efecte de computar el període de la sanció eventual d'aïllament en cel·la que es pugui imposar al terme del procediment disciplinari.”

Disposició final quarta. Desenvolupament reglamentari

S'habilita el Govern perquè dicti les normes reglamentàries necessàries per desenvolupar i aplicar degudament les disposicions d'aquesta Llei.

Disposició final cinquena. Textos consolidats

S'encomana al Govern que en el termini màxim de tres mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei publiqui al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* el text consolidat de la Llei 9/2005, del 21 de febrer, qualificada del Codi penal; de la Llei qualificada de modificació del Codi de procediment penal, del 10 de desembre de 1998, i de la Llei 4/2007, del 22 de març, qualificada penitenciària, que inclogui les modificacions introduïdes fins ara en aquestes tres lleis.

Disposició final sisena. Entrada en vigor

Aquesta Llei entra en vigor l'endemà de ser publicada al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.